DIREKTIIVID

KOMISJONI RAKENDUSDIREKTIIV (EL) 2015/2392,

17. detsember 2015,

mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 596/2014 seoses selle määruse tegelikust või võimalikust rikkumisest pädevatele asutustele teatamisega

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrust (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (turukuritarvituse määrus) ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/6/EÜ ja komisjoni direktiivid 2003/124/EÜ, 2003/125/EÜ ja 2004/72/EÜ, ([1]) eriti selle artikli 32 lõiget 5,

ning arvestades järgmist:

(1) Isikud, kes teatavad pädevatele asutustele määruse (EL) nr 596/2014 tegelikust või võimalikust rikkumisest (rikkumisest teatajad), võivad esitada pädevatele asutustele uut teavet ning aidata neil avastada turukuritarvitusi ja kehtestada nende eest karistusi. Rikkumisest teatamist võib aga pärssida hirm kättemaksu, diskrimineerimise või isikuandmete avalikustamise ees. Seepärast on vaja asjakohast rikkumisest teatamise korda, et tagada rikkumisest teatajate ja süüdistatavate üldine kaitse ja nende põhiõiguste austamine. Isikuid, kes teadlikult edastavad pädevatele asutustele valet või eksitavat teavet, ei tuleks lugeda rikkumisest teatajateks ja seega ei tuleks nende suhtes kohaldada kaitsemehhanisme.

(2) Pädevad asutused peaksid võimaldama jääda rikkumisest teatamisel anonüümseks ja käesoleva direktiivi kaitsemehhanisme tuleks kohaldada ka siis, kui anonüümne rikkumisest teataja otsustab avalikustada pädevale asutusele oma isiku hilisemas etapis. Rikkumisest teatajad peaksid saama teatada rikkumisest kas sisekorra alusel, kui selline kord on olemas, või otse pädevale asutusele.

(3) Määruse (EL) nr 596/2014 rikkumise teadete läbivaatamiseks ja rikkumisest teatajatega suhtlemiseks, samuti teadete sobivaks järelkontrolliks on vaja spetsiaalseid pädevate asutuste töötajaid, kes on saanud erialase väljaõppe, sealhulgas kohaldatavate andmekaitse-eeskirjade valdkonnas.

(4) Isikutel, kes kavatsevad teatada määruse (EL) nr 596/2014 tegelikust või võimalikust rikkumisest, peaks olema võimalik teha teadlik otsus selle kohta, kas, kuidas ja millal rikkumisest teatada. Seepärast peaksid pädevad asutused tegema avalikkusele kättesaadavaks ja kergesti ligipääsetavaks teabe, mis käsitleb pädevate asutustega teabe vahetamise kanaleid, kohaldatavat korda ja pädeva asutuse spetsiaalseid töötajaid, kes tegelevad rikkumise teadetega. Kogu teave rikkumise teadete kohta peaks olema läbipaistev, kergesti arusaadav ja usaldusväärne, et edendada, mitte pärssida rikkumisest teatamist.

(5) Et teabevahetus pädevate asutuste spetsiaalsete töötajatega oleks tulemuslik, peavad pädevad asutused olema kasutusele võtnud eri sidekanalid, mis peaksid olema kasutajasõbralikud ning võimaldama kirjalikku ja suulist, samuti elektroonilist ja mitteelektroonilist teabevahetust.

(6) On oluline, et kord, mis on kehtestatud selleks, et kaitsta töölepingu alusel töötavaid isikuid (olenemata nende töösuhte laadist ja sellest, kas neile makstakse tasu või mitte), kes teatavad määruse (EL) nr 596/2014 rikkumisest või keda süüdistatakse kõnealuse määruse rikkumises, kaitseks selliseid isikuid kättemaksu, diskrimineerimise või muud liiki otsese või kaudse ebaõiglase kohtlemise eest. Ebaõiglane kohtlemine võib väljenduda sõltuvalt asjaoludest mitmel viisil. Seega tuleb üksikute juhtumite hindamisel kohaldada siseriiklikus õiguses sätestatud vaidluste lahendamise eeskirju või kohtumenetlusi.

([1]) ELT L 173, 12.6.2014, lk 1.

(7) Liikmesriigid peaksid tagama, et pädevad asutused on kehtestanud asjakohase kaitsekorra rikkumise teadete ja nende isikute andmete töötlemiseks, kelle kohta on esitatud rikkumise teade. Selle korraga tuleks tagada, et iga rikkumisest teataja ja iga sellise isiku isikuandmed, kelle kohta on esitatud rikkumise teade, on kaitstud menetluse kõikides etappides. Selle kohustusega ei tohiks piirata teabe avalikustamise kohustuse vajalikkust ja proportsionaalsust, kui teabe avalikustamist nõutakse liidu või siseriiklike õigusaktide alusel ning kui selle kohustuse suhtes kohaldatakse selliste õigusaktide alusel asjakohaseid kaitsemeetmeid, sealhulgas uurimise või kohtumenetluste raames või selleks, et tagada teiste vabadused, kaasa arvatud selle isiku kaitseõigus, kelle kohta on esitatud rikkumise teade.

(8) On väga oluline ja vajalik, et pädeva asutuse spetsiaalsed töötajad ja pädeva asutuse personali liikmed, kes saavad juurdepääsu teabele, mille rikkumisest teataja on esitanud pädevale asutusele, täidaksid ametisaladuse hoidmise kohustust ja tagaksid konfidentsiaalsuse teabe edastamisel nii pädeva asutuse sees kui ka väljapoole pädevat asutust, sealhulgas juhul, kui pädev asutus alustab seoses rikkumise teatega uurimist või tõendite kogumist või kasutab hiljem õigus- ja haldusnormide täitmise tagamise vahendeid.

(9) Liikmesriigid peaksid tagama kõikide rikkumise teadete asjakohase dokumenteerimise ning kandma hoolt selle eest, et iga teade on pädevas asutuses kättesaadav ja et vajaduse korral saaks saadud teavet kasutada õigus- ja haldusnormide täitmise tagamise vahendite kasutamise käigus tõendusmaterjalina. Samuti peaksid liikmesriigid tagama, et järgitakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 95/46/EÜ ([1]) ja siseriiklikke õigusakte, millega kõnealune direktiiv on üle võetud.

(10) Väga oluline on kaitsta rikkumisest teataja ja selle isiku isikuandmeid, kelle kohta on esitatud rikkumise teade, et vältida ebaõiglast kohtlemist või maine kahjustamist isikuandmete avalikustamise, eelkõige asjaomast isikut paljastavate andmete avalikustamise tulemusel. Seepärast peaksid pädevad asutused kehtestama lisaks riigisisestele andmekaitsealastele õigusaktidele, millega on võetud üle direktiiv 95/46/EÜ, asjakohased andmekaitsemenetlused, millega keskendutakse rikkumistest teatajate ja nende isikute kaitsele, kelle kohta on esitatud rikkumise teade, ning mis peaksid hõlmama pädeva asutuse sisest turvalist süsteemi, millele pääsevad ligi vaid volitatud töötajad.

(11) Pädeval asutusel võib olla vaja edastada rikkumise teadetega seotud isikuandmeid, et kõnealuseid teateid hinnata ning viia läbi vajalikku uurimistegevust ning kasutada õigus- ja haldusnormide täitmise tagamise vahendeid. Andmete edastamisel pädeva asutuse sees või kolmandatele isikutele peaksid pädevad asutused säilitama kooskõlas siseriikliku õigusega võimalikult suure konfidentsiaalsuse.

(12) Määruse (EL) nr 596/2014 rikkumises süüdistatavat isikut, kelle kohta on esitatud rikkumise teade, tuleks kaitsta, et vältida maine kahjustamist või muid negatiivseid tagajärgi. Peale selle tuleks rikkumise teate saamisele järgneva menetluse igas etapis igati austada kõnealuse isiku kaitseõigust ja õigust õiguskaitsevahendile. Liikmesriigid peaksid tagama uurimise või hilisema kohtumenetluse raames sellise isiku kaitseõiguse, sealhulgas õiguse tutvuda toimikuga, õiguse olla ära kuulatud ja õiguse siseriiklike õigusaktide kohasele tõhusale õiguskaitsevahendile seoses tema kohta tehtud otsusega.

(13) Pädevate asutuste kehtestatud korra korrapärane ja vähemalt iga kahe aasta järel toimuv läbivaatamine peaks tagama, et see kord on piisav ja nõutaval tasemel ning täidab seega oma eesmärki. Selleks on oluline, et pädevad asutused hindaksid oma kogemusi ning vahetaksid kogemusi ja häid tavasid teiste pädevate asutustega.

(14) Kuna üksikasjalikud eeskirjad rikkumisest teatajate kaitse kohta muudaksid kokkusobivuse tagamise riiklike süsteemidega, sealhulgas süsteemide halduslike, menetluslike ja institutsiooniliste aspektidega, liikmesriikide jaoks keerulisemaks, peab rakendusakt olema teataval määral paindlik. Paindlikkust on võimalik saavutada kõige paremini pigem direktiivi kui määrusega. Seega tundub direktiiv olevat kõige asjakohasem vahend, et võimaldada liikmesriikidel kohandada rikkumistest teatamise kord tulemuslikult oma siseriiklike süsteemide, sealhulgas institutsioonilise raamistikuga.

(15) Kuna määrust (EL) nr 596/2014 hakatakse kohaldama 3. juulil 2016, on asjakohane, et liikmesriigid võtaksid käesoleva direktiiviga seotud sätted üle ja kohaldaksid neid alates 3. juulist 2016.

(16) Käesolevas direktiivis esitatud meetmed on kooskõlas Euroopa väärtpaberikomitee arvamusega,

([1]) EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

REGULEERIMISESE JA MÕISTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesolevas direktiivis sätestatakse eeskirjad, millega täpsustatakse määruse (EL) nr 596/2014 artikli 32 lõikes 1 ette nähtud korda, sealhulgas rikkumisest teatamise ja teadete järelkontrolli korda ning töölepingu alusel töötavate isikute ja isikuandmete kaitse meetmeid.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „rikkumisest teataja" – isik, kes teatab pädevale asutusele määruse (EL) nr 596/2014 tegelikust või võimalikust rikkumisest;

2) „isik, kelle kohta on esitatud rikkumise teade" – isik, keda rikkumisest teataja süüdistab määruse (EL) nr 596/2014 rikkumises või kavatsuses kõnealust määrust rikkuda;

3) „rikkumise teade" – teade, mille rikkumisest teataja on esitanud pädevale asutusele seoses määruse (EL) nr 596/2014 tegeliku või võimaliku rikkumisega.

II PEATÜKK

RIKKUMISE TEADETE VASTUVÕTMISE JA JÄRELKONTROLLI KORD

Artikkel 3

Spetsiaalsed töötajad

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevatel asutustel on töötajad, kes tegelevad rikkumise teadetega (edaspidi „spetsiaalsed töötajad"). Spetsiaalsetele töötajatele pakutakse rikkumise teadete käsitlemiseks vajalikku koolitust.

2. Spetsiaalsetel töötajatel on järgmised ülesanded:

a) anda kõikidele huvitatud isikutele teavet rikkumisest teatamise korra kohta;

b) võtta vastu rikkumise teateid ja teostada nende järelkontrolli;

c) hoida kontakti rikkumisest teatajaga, kui too on oma isikuandmed avalikustanud.

Artikkel 4

Teave rikkumise teadete vastuvõtmise ja järelkontrolli kohta

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevad astutused avaldavad oma veebisaidil hõlpsasti kindlaks tehtavas ja kättesaadavas eraldi osas lõikes 2 sätestatud teabe rikkumise teadete vastuvõtmise kohta.

2. Lõikes 1 nimetatud teave peab sisaldama kõike järgmist:

a) sidekanalid rikkumise teadete vastuvõtmiseks ja järelkontrolli tegemiseks ning spetsiaalsete töötajatega ühenduse võtmiseks vastavalt artikli 6 lõikele 1, sealhulgas

1) telefoninumbrid koos märkega selle kohta, kas kõne nende telefoniliinide kasutamise korral salvestatakse;

2) spetsiaalsed e-posti ja postiaadressid, mis on turvalised ja mida kasutades on tagatud konfidentsiaalsus, kui võetakse ühendust spetsiaalsete töötajatega;

b) artiklis 5 nimetatud kord, mida kohaldatakse rikkumise teadete suhtes;

c) artiklis 5 nimetatud rikkumise teadete suhtes kohaldatava korra kohaselt rikkumise teadete suhtes kohaldatav konfidentsiaalsuskord;

d) töölepingu alusel töötavate isikute kaitsmise kord;

e) selge kinnitus selle kohta, et isikud, kes annavad pädevale asutusele määruse (EL) nr 596/2014 kohaselt teavet, ei riku teabe avaldamisele lepingu või õigus- või haldusnormidega kehtestatud piirangut ning nad ei kanna sellise avalikustamisega seoses mingit vastutust.

3. Pädevad asutused võivad avaldada oma veebisaidil lõikes 2 sätestatud rikkumise teadete vastuvõtmise ja järelkontrolli kohta üksikasjalikumat teavet.

Artikkel 5

Rikkumise teadete suhtes kohaldatav kord

1. Artikli 4 lõike 2 punktis b nimetatud kord, mida kohaldatakse rikkumise teadete suhtes, peab sisaldama selgelt kogu järgmist teavet:

a) asjaolu, et rikkumise teateid on võimalik esitada ka anonüümselt;

b) viis, kuidas pädev asutus võib nõuda rikkumisest teatajalt edastatud teabe selgitamist või rikkumisest teatajale kättesaadava lisateabe esitamist;

c) rikkumisest teatajale rikkumise teate kohta antava tagasiside liik, sisu ja ajakava;

d) rikkumise teadete suhtes kohaldatav konfidentsiaalsuskord, sealhulgas nende asjaolude üksikasjalik kirjeldus, mille korral võib avalikustada rikkumisest teataja konfidentsiaalseid andmeid kooskõlas määruse (EL) nr 596/2014 artiklitega 27, 28 ja 29.

2. Lõike 1 punktis d nimetatud üksikasjaliku kirjeldusega kantakse hoolt selle eest, et rikkumisest teataja on teadlik erandjuhtudest, mil andmete konfidentsiaalsust ei pruugita tagada, sealhulgas juhtudest, mil andmete avalikustamine on vajalik ja proportsionaalne kohustus, mille täitmist nõutakse liidu või siseriiklike õigusaktide alusel uurimise või hilisema kohtumenetluse raames või selleks, et kaitsta teiste vabadusi, sealhulgas selle isiku kaitseõigust, kelle kohta on esitatud rikkumise teade, ning et rikkumisest teataja oleks teadlik sellest, et avalikustamise korral kohaldatakse igal juhul selliste õigusaktide kohaseid asjakohaseid kaitsemeetmeid.

Artikkel 6

Spetsiaalsed sidekanalid

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused loovad sõltumatud ja autonoomsed sidekanalid, mis on nii turvalised kui ka tagavad konfidentsiaalsuse, et võtta vastu rikkumise teateid ja teha nende järelkontrolli (edaspidi „spetsiaalsed sidekanalid”).

2. Spetsiaalsed sidekanalid loetakse sõltumatuks ja autonoomseks, kui nad vastavad kõikidele järgmistele kriteeriumidele:

a) need on eraldatud pädeva asutuse üldistest sidekanalitest, sealhulgas neist, mille kaudu pädev asutus vahetab oma tavalise tegevuse käigus teavet asutusesiseselt ja kolmandate isikutega;

b) need on kavandatud ja loodud ning neid kasutatakse viisil, millega tagatakse teabe täielikkus, usaldusväärsus ja konfidentsiaalsus ning hoitakse ära pädeva asutuse volitamata töötajate ligipääs;

c) need võimaldavad säilitada püsivat teavet kooskõlas artikliga 7, et oleks võimalik teostada edasist uurimist.

3. Spetsiaalsed sidekanalid võimaldavad teatada tegelikest või võimalikest rikkumistest vähemalt kõikidel järgmistel viisidel:

a) kirjalik rikkumise teade, mis edastatakse elektrooniliselt või paberkandjal;

b) suuline rikkumise teade, mis edastatakse telefoni teel (kõne salvestatakse või mitte);

c) kohtumine pädeva asutuse spetsiaalsete töötajatega.

4. Pädev asutus esitab rikkumisest teatajale artikli 4 lõikes 2 nimetatud teabe enne rikkumise teate saamist või hiljemalt kõnealuse teate saamise hetkel.

5. Pädevad asutused tagavad, et rikkumise teade, mis on saadud mõnel muul viisil kui käesolevas artiklis nimetatud spetsiaalse sisevahendi kaudu, edastatakse spetsiaalse sidevahendi kaudu viivitamata ja muutmata kujul pädeva asutuse spetsiaalsetele töötajatele.

Artikkel 7

Saadud teadete dokumenteerimine

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused dokumenteerivad iga saadud rikkumise teate.

2. Pädevad asutused saadavad rikkumisest teataja märgitud posti- või elektronaadressile viivitamata kinnituse rikkumise kirjaliku teate saamise kohta, välja arvatud juhul, kui rikkumisest teataja on sõnaselgelt nõudnud vastupidist või kui pädeval asutusel on põhjust arvata, et kirjaliku teate saamise kinnitamine seaks ohtu rikkumisest teataja identiteedi kaitse.

3. Kui rikkumistest teatamiseks kasutatakse telefoniliini, millel tehtavad kõned salvestatakse, on pädeval asutusel õigus dokumenteerida suuline rikkumisest teatamine:

a) vestluse püsiva ja kättesaadava helisalvestisena või

b) vestluse täieliku ja täpse ümberkirjutusena, mille koostavad pädevate asutuste spetsiaalsed töötajad. Juhul kui rikkumisest teataja on avalikustanud oma isiku, pakub pädev asutus talle võimalust telefonivestluse ümberkirjutust kontrollida ja parandada ning ümberkirjutusele alla kirjutades sellega nõustuda.

4. Kui rikkumistest teatamiseks kasutatakse telefoniliini, millel tehtavaid kõnesid ei salvestata, on pädeval asutusel õigus dokumenteerida suuline rikkumisest teatamine vestluse täpse protokollina, mille koostavad pädeva astutuse spetsiaalsed töötajad. Juhul kui rikkumisest teataja on avalikustanud oma isiku, pakub pädev asutus talle võimalust protokolli kontrollida ja parandada ning protokollile alla kirjutades sellega nõustuda.

5. Kui isik palub kohtumist pädeva asutuse spetsiaalsete töötajatega, et teatada rikkumisest kooskõlas artikli 6 lõike 3 punktiga c, kannavad pädevad asutused hoolt selle eest, et kohtumise täielikud ja täpsed dokumendid hoitaks alles püsival ja kättesaadaval kujul. Pädeval asutusel on õigus dokumenteerida kohtumine:

a) vestluse püsiva ja kättesaadava helisalvestisena või

b) kohtumise täpse protokollina, mille koostavad pädeva asutuse spetsiaalsed töötajad. Juhul kui rikkumisest teataja on avalikustanud oma isiku, pakub pädev asutus talle võimalust kohtumise protokolli kontrollida ja parandada ning protokollile alla kirjutades sellega nõustuda.

Artikkel 8

Töölepingu alusel töötavate isikute kaitse

1. Liikmesriigid kehtestavad korra, millega tagatakse tõhus teabevahetus ja koostöö pädevate asutuste ja kõikide muude asjakohaste asutuste vahel, kes on kaasatud pädevale asutusele määruse (EL) nr 596/2014 rikkumisest teatanud või sellises rikkumises süüdistatavate töölepingu alusel töötavate isikute kaitsmisse kättemaksu, diskrimineerimise või muud liiki ebaõiglase kohtlemise eest, mis tuleneb määruse (EL) nr 596/2014 rikkumisest teatamisest või on seotud sellega.

2. Lõikes 1 sätestatud korraga tuleb tagada vähemalt järgmine:

a) rikkumisest teatajatel on juurdepääs põhjalikule teabele ja nõuannetele siseriikliku õiguse kohaste õiguskaitsevahendite ja menetluste kohta, mis kaitsevad neid ebaõiglase kohtlemise eest, sealhulgas rahalise hüvitise nõudmise korra kohta;

b) rikkumisest teatajatel on juurdepääs pädevate asutuste pakutavale tõhusale abile seoses kõigi asjakohaste asutustega, kes on kaasatud nende kaitsmisesse ebaõiglase kohtlemise eest, sealhulgas võimalus saada kinnitus rikkumisest teataja staatuse kohta töövaidlustes.

Artikkel 9

Isikuandmete kaitsmise kord

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused säilitavad artiklis 7 nimetatud dokumente usaldusväärses ja turvalises süsteemis.

2. Juurdepääs lõikes 1 nimetatud süsteemile on piiratud, millega kantakse hoolt selle eest, et süsteemis säilitatavad andmed on kättesaadavad vaid pädeva asutuse töötajatele, kes vajavad andmetele juurdepääsu oma ametikohustuste täitmiseks.

Artikkel 10

Andmete edastamine pädeva asutuse sees ja väljapoole pädevat asutust

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused on kehtestanud asjakohase korra rikkumisest teataja ja selle isiku andmete edastamiseks, kelle kohta on esitatud rikkumise teade, pädeva asutuse sees ja väljapoole pädevat asutust.

2. Liikmesriigid tagavad, et rikkumise teatega seotud andmete edastamisel pädeva asutuse sees või väljapoole pädevat asutust ei paljastata ei otseselt ega kaudselt rikkumisest teatajat ega seda isikut, kelle kohta on esitatud rikkumise teade, ega ühtki teist viidet asjaoludele, mis võimaldaksid kõnealuseid isikuid kindlaks teha, välja arvatud juhul, kui selline edastamine on kooskõlas artikli 5 lõike 1 punktis d osutatud konfidentsiaalsuskorraga.

Artikkel 11

Kord nende isikute kaitsmiseks, kelle kohta on esitatud rikkumise teade

1. Kui isikud, kelle kohta on esitatud rikkumise teade, ei ole avalikkusele teada, tagab asjaomane liikmesriik nende identiteedi kaitse vähemalt samal viisil kui isikute puhul, kes on pädeva asutuse uurimise all.

2. Artiklis 9 sätestatud korda kohaldatakse ka nende isikute identiteedi kaitseks, kelle kohta on esitatud rikkumise teade.

Artikkel 12

Pädeva asutuse teostatav korra läbivaatamine

Liikmesriigid tagavad, et nende pädevad asutused vaatavad rikkumise teadete saamise ja järelkontrolli korra korrapäraselt ja vähemalt iga kahe aasta järel läbi. Sellisel läbivaatamisel võtavad pädevad asutused arvesse enda ja teiste pädevate asutuste kogemusi ning kohandavad oma korda vastavalt ning kooskõlas turu ja tehnoloogia arenguga.

III PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 13

Ülevõtmine

Liikmesriigid võtavad vastu ja avaldavad hiljemalt 3. juuliks 2016 käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid. Nad edastavad nende normide teksti viivitamata komisjonile.

Nad kohaldavad neid norme alates 3. juulist 2016.

Kui liikmesriigid kõnealused normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse normidesse või nende normide ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

Artikkel 14

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 15

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 17. detsember 2015

Komisjoni nimel
president
Jean-Claude JUNCKER